

AnletsBladet

NR 4

NOVEMBER 2018

Ordföranden har ordet

Så fort tiden ändå går. Nyss satt man och gottade sig i solen och nu har du årets sista Anletsblad framför dig. Förhoppningsvis har hösten varit skön också.

Även i år satsar vi på ett Öppet Hus med hela Broängsgården fylld med olika aktiviteter. Den dagen har du ett utmärkt tillfälle att diskutera släktforskning med likasinnade.

Under det gångna året har du i Anletsbladet kunnat läsa om rättsväsendet i gamla tider, källkritik och källhänvisningar, något om brödets historia, hur man skriver mikrohistoria. Du har också haft möjlighet att följa med på ett studiebesök på Nordiska museets arkiv och bibliotek. Årets sista medlemsträff blir ett besök på Riksdagsbiblioteket. Man kan säga att vårt utbud är ganska varierande. Är det så att du har något som du skulle vilja veta mer om är du välkommen att kontakta någon av oss i styrelsen och berätta. Det är alltid trevligt att höra vad ni medlemmar har för önskemål. Sedan får vi göra så gott vi kan för att uppfylla era önsknigar.

Slutligen vill jag tillönska er alla ett riktigt gott slut på detta år och eftersom tiden går så fort så hörs vi snart igen.

Carin

Medlemsmötet 19 september 2018

”Läcka kommer på farkosten”

Vatten läcker in genom ett hål i skrovet. Rikets alla viktiga handlingar finns i lastrummet. Stor dramatik när Riksarkivet skulle flytta till Örebro Slott. Varför gjorde man detta? Man var bl a rädda för ett ryskt angrepp mot Stockholm, och så hade arkivsekreterare (Riksarkivarie idag) Elias Palmskiöld slottsbranden 1697 i färskt minne. Man måste se till att rikets viktiga handlingar fanns på ett säkert ställe.

Håkan Henriksson från Arkivcentrum i Örebro berättade för oss den 19 september om den våldiga färden mellan Stockholm och Örebro.

Allt förbereddes i största hemlighet; kistor inköptes och packades med de viktigaste handlingarna - Riksdagsregistraturet, 17 kistor, traktater och avtal, 13 kistor, rådsprotokoll och riksdagshandlingar, 8 kistor samt övriga handlingar. Sammanlagt var det cirka 85 kistor som fördes ombord på det förhyrda fartyget.

Kanslikollegiet förordnade en magister Anders Drake som närmast ansvarig för transporten till Örebro. Magister Drake förde en noggrann journal för hela resan och därför kan vi än idag följa med på resan. Man avseglade från Stockholm tisdagen den 16 juni 1713 kl 17 och dag 5 seglade man in i Hjälmarare Kanal*. Dag 8 kom man fram till Notholmen i norra delen av Hjälmararen. Dag 11, den 26 juni, tog man sikte på Stora Mellösa kyrktorn. Vinden tog i och vid ungefär kl 12.15 ”tycktes fartyget få en temmelig stöt”. Man hade

Foto: Ingemar Magnusson

gått på ett grund (Skalgrundet, trodde Håkan Henriksson). Sommaren hade varit varm och det var lågvatten. ”Vatten insqvala” och stiger. Pumparna var gamla och dåliga. Drake ger order om att gå mot land. Man kör upp i dyn på ön Valen. Vattnet står nu en halv aln upp på kistorna och hålet i skrovet var stort så att man kunde ”ränna tvärhanden igenom”. Skepparen har gått iland och återkommer två dagar senare med ”två säckar myror”, dvs myrstackar. De användes ofta vid provisoriska tätningar.** Efter hårt arbete med tätning och pumpning kunde färden fortsätta och den 28 juni kom man så till Skebäcks Brygga som var hamnen i Örebro. Inte förrän den 30 juni kunde Drake träffa landshövdingen och överlämna det brev som skrivits i början på juni men som inte avsänts för att det

Forts. nästa sida...

Ansv.utgivare: Carin Johansson, Fagerlidsvägen 3, 146 30 Tullinge. tel. 08-778 02 51
Redaktion: Arne Mattsson, Björkvändan 6, 147 33 Tumba. Tel. 08-530 371 16
Monica Andersson, Storskiftesvägen 53, 145 60 Norsborg. tel. 08-531 779 11
Carin Johansson, Fagerlidsvägen 3, 146 30 Tullinge. tel. 08-778 02 51

Hemsida: www.botvid.org

Våra arrangemang sker i samarbete med

Hemsida: www.sv.se/sv/

FöreningsInfo

BOTVIDSBYGDENS SLÄKTFORSKARFÖRENING

Föreningens adress

Botvidsbygdens Släktforskarförening
c/o Anita Karlsson, Grytstigen 80
147 52 Tumba. Tel. 530 33310,
mobiltfn. 070-331 0916

Hemsida: www.botvid.org

Webbmaster: Mats Johansson, 608 2396

Styrelsen (riktnr. 08)

Ordf. Carin Johansson, 778 0251
V.ordf. Mats Johansson, 608 2396
Sekr: Anita Karlsson, 530 33310
Kassör: Inger Feldhofer tel. 778 2351
Ledamot: Charlotta Eskilson, 778 9814
Ledamot: Monica Andersson, 531 77911
Ledamot: Ulla Britt Magnusson, 530 35202
Suppl. Arne Mattsson, 530 37116
Suppl. Barbro Ericsson, 070-574 2681

AnletsBladet

Ansv.utg. Carin Johansson, 778 0251
E-post: carin@medicalservice.se
Red. Arne Mattsson, tel. 530 37116
E-post: armatt@telia.com
Monica Andersson, 531 77911
E-post: monica.andersson@storskiftet.se

Avgifter

Årsavgiften erläggs senast 1 mars.
Medlemsavgift 2019: 220,-
Famijemedlem: 70,-
Plusgiro: 419 06 23-1

Om du flyttar...

Anmäl din nya adress till:
Inger Feldhofer tel. 778 2351
E-post: inger@feldhofer.se

Styrelsen informerar

Styrelsemöten

Höstens sista styrelsemöte kommer att hållas onsdagen den 21/11.
Våren 2019: 16/1, 13/2, 13/3.

Medlemsträffar

Höstens medlemsträffar 19+20/11 och 1/12 (öppet hus). 2019: 27/2.
Läs mer under kalendarium på sid. 3.

AnletsBladet

söker medförfattare

Snart är det dags för nästa AnletsBlad och till dess behöver vi material. Artiklar, korta eller långa, smånotiser s.k "fynd" under forskningen m.m. Vassa pennan och skriv tidningen är till för Dig!

Redaktörerna

Medlemsmötet den 19 september...

Forts. från sid. 1

var så hemligt. Landshövdingen visste inget om transporten av handlingarna och inget fanns förberett för var man skulle förvara allt.

Nu vidtog avlastning och torkning av alla handlingar; en del illa åtgångna av vattnet. Papper på den tiden tillverkades av lump så trots den långa "blöt-läggningen" är handlingarna fortfarande läsbara. Dagens papper tillverkat av cellulosa hade nog inte klarat sig.

Man satte upp tvättlinor i Örebro Slott där handlingarna hängdes på tork. Böcker torkades i öppna fönster. Efter en jobbig och orolig tid för Anders Drake kunde man den 27 augusti packa ner de torkade handlingarna i sina kistor igen.

Men var allt i säkerhet i Örebro Slott? Nja, inte riktigt. Man insåg att i Örebro fanns många ryska krigsfångar – kunde de kanske sätta eld på slottet? Slottet var i bristfälligt skick; tornen var "utgamla", spåntaken "helt förfallna", skorstenarna dåliga.

Arkivsekreterare Elias Palm skiöld ångrade beslutet att sända arkivet till Örebro och den 25 november 1713 infann han sig på kanslikollegium och anhöll om att arkivet skall föras åter till Stockholm. Han fick inget gehör för detta. Den 10 februari 1716 hade Karl XII återkommit till Sverige och befallde att kanslikollegiet vid första öppna vatten skulle föra arkivet tillbaka till Stockholm. Riksarkivets viktigaste arkivalier var tillbaka i Stockholm i början av juli 1716.

Om man skriver "Läcka kommer på farkosten" på Google, kommer man till en sida där man kan ladda ner artikeln i pdf.

Text: Monica Andersson

*Hjälmare kanal är Sveriges äldsta

Kanalen byggdes under åren 1629-1639 och är därmed Sveriges äldsta byggda vattenväg.

Farledens totala längd är 13,7 km, varav 8,5 km är grävd kanal. Kanalen har nio slussar och en nivåskillnad på 22 m.

Största längd och bredd för slussning är 30 x 7 m, största tillåtna djupgående är 1,95 m.

Hjälmare Kanal går mellan Gravudden i Arbogaån och Notholmen på Hjälmarens norra sida. Den går genom ett svenskt kulturlandskap. Mest anmärkningsvärd är den del som kallas Bergskanalen, där kanalen är bruten genom berg med gran skog på ömse sidor.

Kanalen byggdes för nyttotrafik, främst mellan Örebro och Stockholm.

Källa: Wikipedia

Foto: Monica Andersson

** Man talar än idag om att "myra" när man menar täta.

Att **myra** en läckande träbåt eller träfartyg kallas den metod att med sågspån täta bordläggningen. Att med en säck fylld med sågspån föra innehållet till det läckande området under vattenytan och få sågspån att sugas in mot bordläggningen, en väl beprövad metod.

I äldre tid användes en myrstack därav namnet "myra båten".

Källa: Wikipedia

Ur "Den gamla svenska Bondepraktikan"

Märkelsedagar uti var månad hela året igenom samt vad man var månad göra och låta skall

NOVEMBER

Gack i skogen Allhelgonadag, och uppleta en rå ek eller bok, skär därav en spån, om denna spånen är torr, betyder det en varm vinter, är den fuktig, då bliver vintern kall. S:t Andreä afton, tag ett glas, låt helt fullt med vatten, löper mycket över, då bliver året vått, men giver vattnet sig ned ovan glaset, då varder det året torrt. Kommer S:t Mårtens dag på en fredag, då skall fodret litet förslå det året. Höres då tordön, det tecknar ett gott år. I denna månad gör intet svettbad, bruka varm mat, senap, agrimonia, litet varm getmjölk, därav bekommer du ett vackert ansikte. Arbeta och bruka drick till levren. Låt inte åder den 16 och 17 dagen, som löper i skytten. Gör bröllop, köp och sälj, arbeta med, och kläd dig i nya kläder.

Hälsoråd

Hur blir man lämpligen hundra år?
Doktorerna svävar på målet.
En säger att döden i hönsägget står,
en skyller på alkoholet.
En säger banta, en säger sup,
en säger sluta jakta,
en säger sluta jakta,
så vår tvekan och undran är mycket djup,
regera och anfakta.
Mjölk, säger en, är ett livsfarligt gift
som du aldrig i matstruppen släppe.
Fläskhare lägger dig snabbt i din grift,
säger an annan jeppe.
Somliga säger att morot blott
ger styrka åt levnadstråden.
De menar att nära nog allt som är gott
är att synda på nåden.
En är jäst- och surmjölkfrälst,
för en annan är biffar åt näcken.
Alltså måste vi äta vad fan som helst
med risk att dö på fläcken.

Alf Henriksson den 14 sept. 1954

Om Botkyrka

Motivet i Botkyrkas vapen utgöres av Sankt Botvid med attributen yxa och fisk. Enligt legenden dödades helgonet med sin egen yxa efter ett stort fiskafänge.

Botkyrka har uppkallats efter Sankt Botvid. Enligt legenden dräptes han på ön Rågö under en resa. År 1120 jordfästes han i Sankt Albans kyrka, ungefär vid nuvarande Salems kyrka. Sarkofagen är ett minnesmärke över brodern Börje. En replik av denna finns i Botkyrka kyrka. □

DNA-café

För de flesta av oss har det nu gått en tid sedan vi topsade oss in i DNA:s förvirrande värld. Det kanske har dykt upp något som du behöver diskutera med eller berätta om för likasinnade personer. I så fall är du hjärtligt välkommen. Vi diskuterar och fikar.

Datum: 28 november

Tid: 13-16

Kostnad: 50:-

Cafévårdar: Carin Johansson och Inger Feldhofer

Kassören meddelar...

Nya medlemmar:

Sedan manusstoppet för **AnletsBladet** nr. 3/2018 har föreningen fått 3 nya medlemmar som hälsas hjärtligt välkomna.

Håkan Wåhlstedt

Älvsjö

Bo Pettersson

Huddinge

Marie-Louise Westerberg

Huddinge

Lästips!

Vår medlem Rune Pettersson har skrivit en bok med titeln **"Våra förfäder-historia för släktforskare"**. Där finns det mängder med information i både stort och smått, som t.ex. namnskicket förr och nu samt våra gamla måttsystem. Du hittar boken som e-bok (d.v.s nerladdningsbar till din dator eller läsplatta) på vår hemsida (Botvid.org) under Biblioteket. Boken är nyss uppdaterad till version 4. □

Text: Mats Johansson

KALENDARIUM

Möteslokal: Broängsgården, Falkvägen 42, Tumba. Buss 715 avgår från Tumba C och stannar utanför lokalen.

19+20/11 kl. 17.00 Studiebesök

Vi gör ett studiebesök på Riksdagsbiblioteket.

Eftersom dessa lokaler endast kan ta emot mindre grupper har vi delat upp besöket på 2 dagar. När du anmäler dig meddelar du vilken dag du helst vill gå.

Samling senast kl. 16.45 vid Storkyrkobrinken 7A där vi ska passera deras säkerhetskontroll.

Anmälan senast 12 november till inger@feldhofer.se.

1/12 kl. 10-15 Öppet hus

För fjärde året i rad hålls hela Broängsgården öppen för olika släktforskaraktiviteter.

Programmet presenteras på annan plats i Anletsbladet.

2019

27/2 Medlemsträff

Program meddelas i nästa nummer av Anletsbladet.

Tankehorn

De flesta tror att man får ge upp sina tidigare aktiviteter när man blir gammal, men man kan också bli gammal av att ge upp sina tidigare aktiviteter.

Forskarrummets öppettider

Följande onsdagar under hösten 2018 och våren 2019 är forskarrummet i Broängsgården, Falkvägen 42, Tumba öppet.

7 nov (13-17) 14 nov (13-17)

21 nov (13-17) 28 nov (18-21)

5 dec (13-17) 12 dec (13-17)

2019:

16 jan (13-17) 23 jan (13-17)

30 jan (13-17) 6 feb (18-21)

Spanska sjukan

Bild från Wikipedia. Spanska sjukan tog tiotusentals svenscars liv.

Det är nu 100 år sedan den omfattande influensaepidemi som fått namnet Spanska sjukan drabbade världen. Spanska sjukan fick den heta för att det var i spanska tidningar man först kunde läsa om influensan. I övriga länder rådde censur eftersom krig rådde.

Den första vågen av influensan kom på sommaren 1918. Man insjuknade med alla symptom på influensa men tillfrisknade snart. Man beräknar att cirka 10 000 svenskar insjuknade i denna första våg, men endast några tiotal avled.

När så den andra vågen av influensan slog till i augusti vidtog man inga speciella skyddsåtgärder. Men det visade sig att influensaviruset muterat och bli-

vit farligare. Om man hade drabbats av den mildare, tidigare, influensan var man immun, men den nya influensan slog hårt mot befolkningen, speciellt de unga. Virusets påverkan genom att man fick en överreaktion av det egna immunförsvaret, vilket kom att skada den sjuka i stället för att hjälpa. En vanlig biverkan av influensan var lunginflammation, en sjukdom som förorsakas av bakterier. Idag har vi antibiotika som kan råda bot på den, men Alexander Flemming upptäckte inte penicillinet förrän 1928. Lunginflammationen och viruset ledde till lungödem och blödningar i lungorna som ledde till döden inom några dagar.

En tredje våg av influensan kom se-

nare under året, men vid årsskiftet 1918/1919 ansåg man att epidemin var över. Mindre utbrott förekom under 1919 och 1920.

I Norrlands inland slog influensan extra hårt. Man hade levat isolerat i sina byar och hade ingen immunitet. I Arvidsjaur insjuknade uppskattningsvis 75% av befolkningen under 1920 års influensavåg.

I Sverige avled ungefär 40 000 människor (2% av de insjuknade) av spanska sjukan.

Man beräknar att cirka 50 miljoner människor dog världen över. Uppskattningsvis infekterades 500 miljoner, vilket motsvarade ungefär en tredjedel av alla människor. Av dem som fick diagnosen dog minst 2,5 %, vilket kan jämföras med mer normala influensaepidemier där högst 0,1 % dör.

Cirka 20 miljoner människor dog av direkta krigsorsaker under första världskriget.

Att läsa: Åke Lundgren: *Spanskans år (om en familj utanför Arjeplog under 1920)*.

Källor: Wikipedia, Tidningen Släkthistoria.

Text: Monica Andersson

Källa: Wikipedia

Storkyrkobrinken

Mitt på brinken (=brant backe) stod på medeltiden S:t Nicolai Port som ett nålsöga in till staden. Här var man tvungen att betala tull.

På drottning Kristinas tid breddades brinken till ett paradstråk som förenade slottet Tre Kronor med Riddarhuset och Riddarholmen. Storkyrkobrinken nr 2 är senrennäsans, möjligen ritad av Jean de la Vallé för Axel Oxenstierna. Här var från 1668, i tolv år, vårt första Riksbankshus. Det har alltsedan dess hyst statliga myndigheter.

Text: Monica Andersson

ÖPPET HUS 1 december kl. 10-15

Hjärtligt välkomna till Broängsgården.

Vi kommer att fylla huset med olika aktiviteter.

- * Torpprojektet visar sitt pågående arbete med att kartlägga Botkyrkas torp.
- * I biblioteket visar vi vår skatt av böcker i ämnet släktforskning.
- * Vi kommer att kunna bistå med viss forskarhjälp.
- * Det kommer att finnas möjlighet att diskutera sin DNA-forskning under dagen.

Under dagen finns möjlighet att lyssna på kortare föredrag om:

- * Det nya Arkiv Digital
- * SVAR
- * Tips och trix i släktforskningen

Det kommer också att finnas möjlighet att lämna sitt DNA-prov mellan kl. 11-13. Om du är intresserad av att topsa dig ska du inte äta eller dricka 2 timmar innan provtagningen.

Kaffe/te och smörgås serveras under hela dagen.